

Vergaderjaar 1993–1994

23 445

Vaststelling van een Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden en overige verpleegden strafrechtstoepassing en daarmee verband houdende wijzigingen van het Wetboek van Strafrecht en de Beginselenwet gevangeniswezen (Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden)

Nr. 7

EINDVERSLAG

Vastgesteld 6 mei 1994

Na kennisneming van de memorie van antwoord en de daarbij behorende nota van wijziging hadden enkele fracties uit de vaste Commissie voor Justitie¹ de behoefte nog vragen te stellen en opmerkingen te maken.

Onder het voorbehoud dat de regering de vragen tijdig zal hebben beantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

1. Inleiding

De leden van de CDA-fractie waren de regering erkentelijk voor de memorie van antwoord naar aanleiding van het wetsvoorstel tot vaststelling van een Beginselenwet verpleging ter beschikking gestelden. Zij spraken hun waardering uit voor de uitvoerige beantwoording van de door hen gestelde vragen.

Deze leden hadden de behoefte om nog op enkele onderdelen van de memorie van antwoord te reageren.

De leden van de PvdA-fractie hadden met belangstelling de memorie van antwoord gelezen. Zij stelden met waardering vast dat de regering de vragen die zijn gerezen naar aanleiding van de memorie van toelichting, voldoende heeft beantwoord. De inbreng voor het eindverslag kan derhalve wat deze leden betreft kort zijn. Zij wensten slechts op één punt nog nadere uitleg.

De leden van de D66-fractie hadden met interesse kennis genomen van de memorie van antwoord en de nota van wijziging. Dat gold ook voor het regeringsstandpunt over het rapport van de commissie-Fokkens, dat vooral betrekking heeft op de externe rechtspositie van TBS-gestelden. Deze leden vroegen overigens of zij het juist zagen dat dat standpunt geen directe gevolgen heeft voor dit wetsvoorstel dat de interne rechtspositie van TBS-gestelden regelt. Voorts zagen zij met belangstelling uit naar de voortgangsrapportage over de nota TBS.

¹ Samenstelling:

Leden : Stoffelen (PvdA), V. A. M. van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Dijkstal (VVD), Vermeend (PvdA), Brouwer (GroenLinks), Kohnstamm (D66), Wolfensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), voorzitter, Van Traa (PvdA), De Hoop Scheffer (CDA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA), Jurgens (PvdA), Koffeman (CDA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Zijlstra (PvdA), M. M. van der Burg (PvdA) en Bloemen (CDA).

Piv. leden: Apostolou (PvdA), Willemse-van der Ploeg (CDA), J. T. van den Berg (SGP), Dees (VVD), Te Veldhuis (VVD), Van der Heijden (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Vliegenthart (PvdA), Sipkes (GroenLinks), Scheltema-de Nie (D66), Groenman (D66), Van der Vaart (PvdA), Middel (PvdA), Tegelaar-Boonacker (CDA), Bijleveld-Schouten (CDA), Doelman-Pel (CDA), Hillen (CDA), Stermerdink (PvdA), Vreugdenhil (CDA), Leerling (RPF), Van Nieuwenhoven (PvdA), Van Heemst (PvdA) en Koetje (CDA).

2. Algemeen

2.1. De regeling van de rechtspositie

De leden van de D66-fractie raakten alsnog enigszins in verwarring over de reikwijdte van het wetsvoorstel, namelijk daar waar de regering stelt dat de Beginselenwet van toepassing is op allen die in een inrichting verblijven waarop de wet van toepassing is, ongeacht de omstandigheid of zij al of niet ter beschikking zijn gesteld. Deze leden meenden dat de Beginselenwet van toepassing is op justitiële TBS-inrichtingen en dus op de daar verpleegde personen (TBS-gestelden én personen ten aanzien van wie artikel 13 WvSr. toegepast wordt) en daarnaast geldt voor TBS-gestelden in psychiatrische ziekenhuizen. In dat laatste geval geldt de Beginselenwet dus niet voor allen die in een psychiatrisch ziekenhuis worden verpleegd, maar uitsluitend voor TBS-gestelden in die inrichtingen.

Zij vroegen om een bevestiging van deze zienswijze.

2.5. Verplegings- en behandelingsplan

De leden van de D66-fractie vroegen om een nadere motivering van de stelling dat het bestaan van de zorgplicht van het hoofd van de inrichting tot vaststelling van een verplegings- en behandelingsplan op zichzelf al grond is voor uitsluiting van de beklagmogelijkheid.

2.9. De formele rechtspositie

De leden van de D66-fractie vroegen, dit naar aanleiding van een bij de vaste Commissie voor Justitie ingediend commentaar, waarom een beklagmogelijkheid wordt geopend tegen beperkingen van de bewegingsvrijheid binnen de kliniek als bedoeld in de artikelen 30, 31, 32 en 56 eerste lid van het wetsvoorstel. Wordt daardoor de beleidsvrijheid van de inrichting niet te zeer beperkt?

Eenzelfde vraag betreft de reden van de beklagmogelijkheid tegen beslissingen over de intrekking van het (proef)verlof. Liggen die beslissingen niet te zeer op het grensvlak van interne en externe rechtspositie waarover een commissie van toezicht geen zeggenschap heeft?

Zal de open formulering van artikel 55 eerste lid, onder e, niet leiden tot een ongewenste – want onvoldoende definieerbare – uitbreiding van het aantal klachtgronden?

3. Artikelen

Artikel 7

De leden van de CDA-fractie konden zich vinden in de nadere toelichting van de regering op artikel 7 om te komen tot een inperking van het beklagrecht. Zij stelden daarbij met instemming vast dat met het thans voorgestelde artikel 55 eerste lid, onder e beoogd wordt beklag uit te sluiten tegen feitelijke gebeurtenissen in een inrichting die niet op een beslissing van of namens het hoofd van de inrichting zijn terug te voeren.

Artikel 12

De leden van de CDA-fractie waren verheugd dat de verwachting zoals uitgesproken in de memorie van toelichting, dat niet binnen afzienbare tijd te verwachten was dat alle TBS-gestelden binnen de termijn van zes maanden in de voor hen bestemde inrichting konden worden geplaatst, in

positieve zin is bijgesteld. Deze leden hadden met genoegen vastgesteld dat thans de gemiddelde wachttijd voor een TBS-gestelde 24 weken bedraagt en derhalve overeenkomt met de termijn in het voorgestelde artikel 12.

Artikelen 25 en 27

De leden van de PvdA-fractie merkten op dat het Directeurenoverleg Forensisch Psychiatrische Instellingen bij brief van 11 maart 1994 aan de vaste Commissie voor Justitie heeft gewezen op de discrepantie die is ontstaan tussen de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (BOPZ) en het voorliggende wetsvoorstel. De Wet BOPZ maakt het mogelijk door middel van artikel 38 vijfde lid, ten aanzien van een onvrijwillig opgenomen psychiatrische patiënt ondanks zijn verzet – ook op langere termijn – een behandeling toe te passen, bij voorbeeld in de vorm van medicatie. De behandeling kan worden toegepast voor zover dit volstrekt noodzakelijk is om ernstig gevaar voor de patiënt of anderen, voortvloeiende uit de stoornis van de geestvermogens, af te wenden. Het voorgestelde artikel 25 Beginselenwet TBS geeft ook een dergelijke wettelijke basis, maar met een in de tijd beperktere werking.

Volgens het Directeurenoverleg leidt deze discrepantie ertoe dat de behandeling van in het bijzonder psychotische patiënten in de justitiële inrichtingen voor verpleging van de ter beschikking gestelden onder de vigeur van de nieuwe wet niet adequaat kan worden uitgevoerd.

Als mogelijke oplossing stelt het Directeurenoverleg voor in plaats van of naast het voorgenomen artikel 25 Beginselenwet TBS een regeling op te nemen – aangepast aan het specifieke karakter van de terbeschikkingstelling – analoog aan de regeling van de artikelen 38 en 39 Wet BOPZ. Gaarne zagen deze leden dat de regering een beschouwing zou wijden aan de opmerkingen en suggesties van het Directeurenoverleg.

Ook de leden van de D66-fractie vroegen de regering een reactie op dit punt. Alhoewel deze leden het in het wetsvoorstel gemotiveerde principiële onderscheid tussen dwangverpleging en dwangbehandeling hadden onderschreven, wilden zij naar aanleiding van de bovengenoemde kritiek de discussie hierover nog gaarne aangaan.

Artikelen 49 en 50

De leden van de D66-fractie vroegen of het standpunt van het slachtoffer ook zal worden betrokken bij de beslissing over het verlenen van (proef)verlof. Dat is iets anders dan het slachtoffer (dan wel de nabestaanden of verwanten) over de concrete verlofverlening te informeren. Ook vroegen zij waarom de TBS-gestelde van die informatieverstrekking per se op de hoogte moet worden gesteld.

4. Kabinetsstandpunt over het eindrapport van de Commissie-Fokkens TBS en Sanctietoepassing Geestelijk Gestoorde delinquenten (TK 22 239, nr. 5)

De leden van de CDA-fractie hadden tenslotte kennisgenomen van het standpunt van de regering op het rapport «TBS en Sanctietoepassing Geestelijk Gestoorde Delinquenten» van de Commissie-Fokkens. Zij namen tevens kennis van het feit dat op basis van de hierin uitgezette lijnen nu een wetsvoorstel wordt voorbereid tot wijziging van van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering, die naar verwachting in het voorjaar van 1994 aan de ministerraad wordt voorgelegd. Deze leden achtten het te vroeg om nu al uitgebreid op het kabinetsstandpunt in te gaan. Wel vroegen zij de regering of en in

hoeverre de hieruit voortvloeiende wetgeving naar verwachting gevolgen zal hebben voor dit wetsvoorstel.

Ook de leden van de PvdA-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het rapport van de Commissie TBS en Sanctietoepassing Geestelijk Gestoorde Delinquenten, verder te noemen de Commissie, de uitgebrachte adviezen en het standpunt van de regering op de voorstellen van de Commissie. Zij hadden waardering voor de heldere wijze waarop de Commissie de verschillende onderwerpen heeft behandeld. Deze leden onderschreven de opmerking van de Commissie dat wetgeving in dezen slechts een ondersteunende functie heeft en het slagen van de voorstellen zal afhangen van de mogelijkheden tot uitvoering. Dit werd ook in bijna alle adviezen beklemtoond. De leden van de PvdA-fractie verzochten de regering om bij het indienen van het aangekondigde wetsvoorstel verslag te doen van de op bladzijde 2 van de brief genoemde activiteiten.

De combinatie van TBS en lange gevangenisstraf

De door de regering voorgestelde tussenoplossing lijkt de aantrekkelijkheid van de gulden middenweg te hebben. De leden van de PvdA-fractie onderschreven de door de regering gesignaleerde voordelen. Zij vroegen echter of deze tussenoplossing in de praktijk niet onevenredig veel ruimte biedt om rekening te houden met de beschikbare capaciteit in de TBS-voorzieningen. Wat stelt het, vanuit de rechtspositie van de TBS-gestelde bezien, voor dat als beleidslijn zou dienen te gelden dat op vaste tijdstippen, bij voorbeeld eens per jaar, en ongeacht of de wenselijkheid daartoe uit eigen beweging door een districtopsychiater reeds is verwoord, te beoordelen of de psychische gesteldheid van betrokkene zodanig is dat eerdere overplaatsing naar een TBS-voorziening ex. artikel 13 Sr jo. 120 GM aangewezen is. In dit opzicht doet het voorstel van de Centrale Raad voor Strafrechtstoepassing bij het advies van 21 oktober 1993 meer recht aan de positie van de TBS-gestelde; in beginsel onmiddellijke tenuitvoerlegging van de maatregel, tenzij er sprake is van contra-indicaties, zoals extreme vluchtgevaarlijkheid en/of geringe behandelingsmotivatie. Daarbij zou als contra-indicatie aangemerkt kunnen worden een gemotiveerde overweging van de rechter in het vonnis dat eerst een deel van de gevangenisstraf moet worden ondergaan alvorens de maatregel ten uitvoer te leggen. Graag vernamen de leden van de PvdA-fractie een reactie van de regering op dit standpunt.

Voorwaardelijke beëindiging van de verpleging

De leden van de PvdA-fractie zagen in de invoering van de mogelijkheid tot voorwaardelijke beëindiging een belangrijke verrijking van de TBS-regeling, mits, zoals onder meer door de NVvR is opgemerkt, er voldoende voorzieningen worden gerealiseerd om de voorwaarden en het toezicht op de naleving van de voorwaarden te kunnen uitvoeren.

Wel hadden zij een vraag over hetgeen op bladzijde 10 laatste alinea van de brief wordt gesteld ten aanzien van het beleid van het openbaar ministerie, neergelegd in een richtlijn van de Procureurs-Generaal van 1 augustus 1983, dat erop is gericht zoveel mogelijk te voorkomen dat personen die tot ongewenst vreemdeling zijn of zullen worden verklaard een TBS-maatregel opgelegd krijgen. Deze leden vroegen of vanuit het oogpunt van humaniteit dit beleid wel gewenst is in de situatie dat de betrokkene zelf gemotiveerd is voor behandeling. Voorts wensten zij te vernemen of het in de praktijk mogelijk is gebleken strafzaken waarbij sprake is van een verminderd toerekenbare verdachte, over te dragen aan het land waarnaar deze verdachte eventueel zal worden verwijderd.

TBS met aanwijzingen

De leden van de PvdA-fractie konden zich vinden in de voorstellen van de Commissie. Het was deze leden echter niet geheel duidelijk wat het standpunt van de regering ten aanzien van het instemmingsvereiste behelst. Neemt de regering het voorstel van de Commissie tot toevoeging van een nieuw derde lid aan artikel 38 WvSr niet over?

Gespecialiseerde rechter

De leden van de PvdA-fractie konden zich geheel vinden in het standpunt van de regering. Deze leden zagen het behoud van de ervaring met betrekking tot de maatregel van ter beschikkingstelling en de mogelijkheid van terugkoppeling van deze ervaring als belangrijke redenen voor het aanwijzen van een gespecialiseerde rechter en een officier van justitie per arrondissement.

De voorzitter van de commissie,
Swildens-Rozendaal

De griffier van de commissie,
De Gier